

„Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania
North University Centre of Baia Mare, Romania
Institute of professional development, Slovakia,
Association of International Educational and Scientific Cooperation, Ukraine

**Collection of theses of scientific and methodical reports
of scientific and pedagogical internship**

October 3 – November 4, 2022

Collection of theses of scientific and methodical reports of scientific and pedagogical internship, which was organized by „Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania, North University Centre of Baia Mare, Romania, Institute of professional development, Slovakia, Association of International Educational and Scientific Cooperation, Ukraine, for research and teaching staff of Ukrainian universities on October 3 – November 4, 2022 in educational and scientific institutions of foreign countries.

ORGANIZING COMMITTEE OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL INTERNSHIP

Asociat prof. Molnar Shandor, Cs.

Conf. univ. dr. Berlingher Daniel

Conf. univ. dr. Ioan-Mircea Farcash

Dr. Asociat prof. Ioan-Liviu Taut

Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.

Asociat prof. Taras Datio

Asociat prof. Herzanich Vitaliy, Cs.

Executive Secretary of the internship: Valentyna Tymko

Facultatea de Litere

**UNIVERSITATEA DE VEST
“VASILE GOLDIȘ”
din ARAD**

CONTENTS

Section 1. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIELD OF PHILOLOGY: THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES

PECULIARITIES OF THE USE OF ADJECTIVAL PHRASES IN THE HEADLINES OF UKRAINIAN ONLINE MEDIA
ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПРИКМЕТНИКОВИХ ФРАЗЕМ У ЗАГОЛОВКАХ УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ
Лакомська Інна 6

MOTIVATION FEATURES OF GERMAN AND UKRAINIAN PHYTONYMS WITH A THEOLOGICAL AND DEMONOLOGICAL COMPONENT
МОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФІТОНІМІВ ІЗ БОГОСЛОВСЬКО-ДЕМОНОЛОГІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ
Мелех Г.Б. 10

Section 2. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIELD OF FOOD AND AGRICULTURAL SCIENCES: THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES

SNAIL BREEDING SYSTEMS
СИСТЕМИ ВИРОЩУВАННЯ РАВЛИКІВ
Лисенко Г.Л. 14

Section 3. LEGAL SCIENCES: EXPERIENCE OF THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

HUMAN RIGHTS FOR INFORMATION IN EDUCATION: SOME METODOLOGICAL QUESTIONS
Byelov Dmytro 18

**MAIN FUNCTIONS OF THE STATE:
METHODOLOGICAL ASPECT**

Bielova Myroslava 22

**THE PROBLEM OF STATELESSNESS IN UKRAINE
ПРОБЛЕМА БЕЗГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ**

Стародубова О.А. 27

**Section 4. BUSINESS IN TIMES OF TURBULENCE:
THE EXPERIENCE OF THE EU COUNTRIES
AND UKRAINE**

**UKRAINIAN BUSINESS UNDER MARTIAL LAW:
GENERAL OVERVIEW**

**УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД**

Сошников А.О. 29

**Section 5. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING
PRACTICES AND DEVELOPMENT
OF THE EDUCATIONAL PROCESS
IN THE FIELD
OF TECHNICAL SCIENCE:
THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES**

**ORGANIZATION OF TRAINING OF MILITARY SPECIALISTS
IN THE FIELD OF MAINTENANCE AND REPAIR
OF MACHINERY**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВ
У ГАЛУЗІ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ
ТЕХНІКИ**

Нікорчук А.І. 33

**Section 6. DISTANCE PHILOLOGICAL EDUCATION
IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT
IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONALIZATION
OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE**

**DISTANCE PHILOLOGY EDUCATION IN A POLYCULTURAL
ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS
OF INTERNATIONALIZATION
OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE**

**ДИСТАНЦІЙНА ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Малець Н.Б. 36

Section 1. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIELD OF PHILOLOGY: THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES

PECULIARITIES OF THE USE OF ADJECTIVAL PHRASES IN THE HEADLINES OF UKRAINIAN ONLINE MEDIA

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПРИКМЕТНИКОВИХ ФРАЗЕМ У ЗАГОЛОВКАХ УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ

Лакомська Інна,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови та мовної підготовки іноземців

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Фразеологічні одиниці (ФО) активно функціонують як у тексті медійного повідомлення, так і в заголовку. Але, вивчаючи фразеологізми в засобах масової інформації, дослідники все більше уваги акцентують на їх позиціюванні саме у заголовку, що є центром повідомлення, який щонайперше сприймає читач, де фразеологічні одиниці виявляють надпотужніші властивості впливу. Враховуючи сугестогенну домінуючу сучасних ЗМІ (праці Т. Ковалевської, Н. Кутузи, О. Олексюк, В. Різуна), заголовок виконує вирішальну роль, бо якщо читач звертає увагу на назву статті, це гарантує її подальше прочитання, а тому й можливість впливу на читача. Окреслюючи виражальні можливості фразем у медіазаголовках, звертаємо увагу на частиномовну характеристику цих одиниць, що визначається специфікою фразеологічного значення, їхньою синтаксичною функцією, а також морфологічними властивостями слів, із яких складається фразеологізм.

Серед українських учених найбільш ґрунтовно частиномовна належність ФО опрацьована М. Алефіренком, М. Демським, Ю. Прадідом. Так, М. Алефіренко зазначає, що фразеологізми «як одиниці вищого рівня мови утворюють такі семантико-граматичні розряди, які не збігаються з частинами мови як лексико-граматичними категоріями, хоч інколи і співвідносяться з ними» [1, с. 42], і виокремлює такі семантико-граматичні розряди: субстантивні, дієслівні, ад'єктивні, адвербіальні

та інтер'єктивні фразеологічні одиниці. Отже, ми дотримуємося зазначеної класифікації, оскільки наш матеріал виявляє її максимальну релевантність. Досліджуючи заголовки сучасних українських інтернет-видань, можемо стверджувати, що значною активністю вживання відзначаються прикметникові фраземи, котрі здебільшого мають емоційне забарвлення та пожвавляють впливову силу журналістського повідомлення.

Прикметникова фразема (ад'єктивна) – фразема, якій притаманне категорійне значення атрибутивності, здатність виражати статичну ознаку предметів, і яка виконує в реченні функцію неузгодженого означення або іменної частини складеного присудка (*битий у тім'я* – «досвідчений, практичний, бувалий») (СФУМ 2003, 30) [2].

Як зазначає Ж. Краснобаєва-Чорна, типовими ад'єктивними фраземами постають утворення з якісним прикметником у ролі граматичного стрижневого компонента, який повністю визначає семантичні та граматичні властивості всієї одиниці: *тугий на гроші* – «скупий» (СФУМ 2003, 726). Такі фраземи співвідносні з якісними прикметниками і за семантикою, і за граматичними властивостями [2, с. 45], проте в нашому дослідженні такі фраземи є нечастотними.

В межах медіазаголовків основну частину одиниць цього семантико-граматичного розряду становлять ФО, ад'єктивні ознаки яких не зумовлені морфологічними властивостями їхнього формально-граматичного центру та фраземи, в яких не можна виділити стрижневий компонент: *ні в тин ні у ворота, не при собі, не до жартів, собі на умі, не по кишені, без царя в голові*.

В досліджуваних заголовках сучасних українських онлайн-видань (за 2020-2022) роки прикметникові ФО можуть вживатися на позначення ознаки, що належить особі (55 %), наприклад, у заголовках: «**Гострий на язик та опора королеви – яким був принц Філіп**» (<https://www.5.ua/09.04.2021>), де ФО *гострий на язик* означає «здатний дотепно і влучно говорити» [4, с. 192]; «**Без царя в голові**» (<https://zn.ua/24.01.2021>), де вжито ФО *без царя в голові*, що означає «дурний, недалекий» [3, с. 192]; «**Концерт до Дня Незалежності: Зіброва не включили у шоу, бо «він собі на умі»**» (<https://tsn.ua/17.08.2021>), де ФО *собі на умі* вжито у значенні «скритний, хитрий» [4, с. 566].

У заголовку мова може йти й про групу осіб, наприклад: «**Криворізька сільська ОТГ: наймолодша, але з характером**» (www.golos.com.ua/14.05.2020), де ФО *з характером* означає «який нічим не поступається, виявляючи свою наполегливість, рішучість, стійкість або гонор чи примхи» [4, с. 741]; «**Українські політики або всі мазані одним миром, або просто втратили почуття реальності, – Друзенко?**» (<https://politeka.net/14.06.2022>), де ФО *одним миром мазані* «дуже схожі між собою в чомусь, переважно негативному; однакові (про людей)» [4, с. 458]. До того ж, питання, що містить заголовок по суті є риторичним, що привертає увагу, уяскравлює інформацію та спонукає читача дати відповідь. Або заголовок «**Чому київські хакери не по «зубах» СБУ**» (<https://vechirniy.kyiv.ua/16.05.2020>), де ФО *не*

по зубах означає «не під силу кому-небудь, не вистачає хисту, уміння» [4, с. 347].

Значення прикметникових фраземи, що називають риси людини, автор може спрямувати на характеристику інших реалій, об'єктів, організацій (45%), наприклад, у заголовку «Гіг-контракти в ІТ: вдалих компроміс чи **п'яте колесо до воза?**» (<https://yur-gazeta.com>, 13.07.2022), де ФО *п'яте колесо до воза* означає «хто-небудь зайвий, непотрібний» [4, с. 385].

Прикметникові ФО, що в заголовках називають ознаки речей, предметів, явищ, ілюструють такі актуальні заголовки: «*Взимку деякі продукти можуть виявитися **не по кишені**: що краще купувати вже зараз*» (<https://radiotrek.rv.ua>, 15.08.2022), «*Київські художники протестують через тепло **не по кишені***» (<https://kiev.segodnya.ua>, 22.12.2021), де ФО *не по кишені* «дуже дорогий, невідповідний заробіткам, прибуткам» [4, с. 373-374]; «*Угода про купівлю зерна Єгиптом у Індії **в силі**, але коли зерно буде відвантажено — невідомо*» (<https://latifundist.com>, 23.08.22), де ФО *в силі* означає «спроможний» [4, с. 803].

Зауважимо, що в аналізованих газетних заголовках часто використовуються прикметникові ФО за типом порівняльних конструкцій, зокрема, ФО *як на долоні*, вживається у значенні «відкритий, ясний, доступний для сприйняття, розуміння» [4, с. 260], наприклад: «*Як на долоні: що можна дізнатися про вас з офіційних баз даних*» (<https://www.epravda.com.ua>, 29.01.20). Порівняльні ФО містять і такі заголовки: «*Кримські татари — як **більмо на оці** путінської влади*» (<https://www.dw.com>, 06.09.2021), де ФО *як більмо на оці* «зайвий, непотрібний, неприємний» [4, с. 30]; «*Святкова оселя — як **писанка**: маловідомі великодні прикраси*» (<https://risu.ua>, 30.04.2021), де ФО *як писанка* означає «який відзначається надзвичайною гармонією барв, ліній і т.ін.; дуже гарний (про неживі предмети)» [4, с. 626].

Акцентуємо, що саме в стійких порівняннях найкраще відбито специфічні особливості життя певного народу, своєрідність його образного мислення, сприйняття дійсності та її самобутня інтерпретація.

У дослідженні є невелика група прикметникових ФО, що позначають ознаки, які водночас можуть стосуватися різних речей, явищ, об'єктів, наприклад: «*На **вагу золота**: як зросли цього року попит і ціни на дроба*» (<https://ua.korrespondent.net>, 11.10.2022), де наявна ФО *на вагу золота* «надзвичайно цінний, значимий» [4, с. 13]; та ж сама фразема вживається й у заголовку «*Яйця **на вагу золота**: коли ситуація з цінами стабілізується і чи чекати їх зниження?*» (<https://rivne1.tv>, 18.10.2022).

Отже, прикметникові фразеологічні одиниці продуктивно вживаються в заголовках українських онлайн-видань та називають переважно ознаки, що належать особі. Також широко використовуються прикметникові фраземи, що стосуються опису речей, предметів, явищ або інших об'єктів життя. Зазначимо, що більшість прикметникових ФО мають у медіазаголовках іронічну спрямованість, що виявляє оцінну позицію автора повідомлення та має на меті вплинути на сприйняття читачів. Частотними є також ФО за типом порівняльних конструкцій, що вченими

визначаються як мовні одиниці, в яких найповніше відбивається досвід поколінь та міститься лінгвоментальний код. Прикметникові ФО унаочнюють актуальні ознаки, властивості певних осіб, подій чи явищ, що також «візуалізує» сенс повідомлення.

Література:

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків: Вища шк.; Вид-во при ХДУ, 1987. 135 с.
2. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Лінгвофраземна аксіологія: парадигмально-категорійний вимір: монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 410 с.
3. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови. Київ: Освіта, 1998. 224 с.
4. Фразеологічний словник української мови: у 2 кн. / уклад. [В.М. Білоноженко та ін.]. Київ: Наук. думка, 1999. 876 с.
5. Krasnobaieva-Chorna Zh., Harbera I., Zhurkova O., Lakomska I. Phraseology in Interdisciplinary Dimension: Tradition and Innovation: Collective Monograph / [ed. by T. Kovalevska]. Odesa; Vinnytsia, 2020. 160 с.

MOTIVATION FEATURES OF GERMAN AND UKRAINIAN PHYTONYMS WITH A THEOLOGICAL AND DEMONOLOGICAL COMPONENT

МОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФІТОНІМІВ ІЗ БОГОСЛОВСЬКО-ДЕМОНОЛОГІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

Мелех Г.Б.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри німецької та французької мов

та методики їх навчання

Дрогобицького державного педагогічного

університету імені Івана Франка

У запропонованому дослідженні здійснена спроба інтерпретації двох важливих для людини сфер її буття – релігії та природи на основі ономастичного дослідження. Зіставний характер дослідження слугує актуалізатором національно-специфічних категорій оцінювання, а з іншого боку сприяє виокремленню універсальних фреймів у номінотворчому процесі різних націй. Метою розвідки є виявлення ступеня залученості богословізмів та демонологізмів у структуру української та німецької ботанічної номенклатури, визначення основних мотиваційних інтенцій при творенні ботанічної лексики. Дослідження актуалізується у зв'язку з тим, що воно опирається на народно-асоціативні назви, які відображають живий дух народу, його характер та допомагають сформувати етнопсихологічний портрет нації. Предметом аналізу є демонологічно та релігійно маркована ботанічна лексика у німецькій та українській мові, об'єктом – мотиваційні особливості досліджуваної групи лексики. Для аналізу залучено та 150 німецьких ботанізмів, виокремлених із *Etymologisches Wörterbuch der botanischen Pflanzennamen* [5] та 110 українських флороназв із Словника українських наукових і народних назв судинних рослин [2].

Номінативний масив назв рослин формувався впродовж тривалого часу еволюції етносу, у рослинній номенклатурі відображено аксіологію народу, ботанічна лексика є підґрунтям для характеристики етносвідомості [1, с. 92]. Впродовж свого історичного розвитку ця лексика віддзеркалювала основні тенденції духовного розвитку нації, про що свідчать нашарування різних світоглядних віх ментального розвитку в її складі.

Під мотивацією, вслід за Селівановою, розуміємо наскрізну психоментальну операцію, яка бере участь в акті номінації і за допомогою якої встановлюється семантична і формальна залежність між мотиватором і мотивованим знаком у етнічній свідомості [3, с. 401]. Асоціативним вважаємо тип мотивації, який передбачає

утворення нової лексичної одиниці на основі аксіологічної кореляції між закріпленим у мові та поіменованим об'єктом при номінаційній участі суб'єкта (людини).

Творення ботанічної номенклатури засобами залучення релігійної та демонологічної лексики відбулось як результат переосмислення глибинного змісту досліджуваних елементів, виокремлення у ботанізмах яскравих особливостей, які ставали основою для метафоризації та, рідше, персоніфікації. Рослини, мотивовані лексемами на позначення сутностей Вищого світу асоціюються з їх корисними, лікувальними властивостями та безпечністю, демонологічний компонент у назві рослин засвідчує, здебільшого, її отруйність або має непривабливий зовнішній вигляд (колючки, чорне забарвлення тощо). Погоджуючись із Л. Усик, яка присвятила своє дисертаційне дослідження розгляду назв рослин у німецькій та англійській мові, на основі статистичних даних верифікуємо твердження, що об'єктивна оцінка є первинною у процесі номінації рослин, а суб'єктивна – вторинною, уточнюючою [4, с. 35].

Вважаємо, що в основі мотивації ботанічної лексики з богословсько-демонологічним компонентом лежить міфологічно-асоціативний підхід. Окреслені лексеми утворені за такими принципами мотивації: принцип партитивної асоціації – *Teufelswurz*, *Jesusblümchen*, *ангельське зілля*, *Хрестовий корінь* та суб'єктно-асоціативний тип – *Marienfrauenschuh*, *голова адамова*.

Серед назв окреслених флорем знаходимо доволі великі синонімічні ряди: 1. такі, що містять лексеми обох мов, номінуючи одну і ту ж рослину (27 рядів): **звіробій** – *Marienblut*, *Maria Bettstroh*, *Herrgottskraut*, *Herrgottsblut*, *Unser Herr Gotts Wunderkraut*, *Christusblut*, *Herz-Jesu-Blut*, *St. Conradskraut*, *Johanniskraut*, *Hexenkraut*, *Teufelsflucht*; *Божа травка*, *Божа трійця*, *бождерево*, *Божа кривця*, *крильця Божі*, *христосник*, *кров Ісуса Христа*, *матки Божої зілля*, *кров святого Івана*, *Ян святий*, *чортолох*; 2. лише німецькі варіанти (15 рядів): **ведмеже вухо** – *Mari-enkerze*, *Marienzepter*, *Marienfakel*, *Himmelsbrand*, *Himmelskerze*; 3. лише українські варіанти (9 рядів): **астрагал солодколистий** – *Богородиця-роса*, *коси Божої Матері*, *хрест Петрів*, *зуб чортовий*.

Примітно, що для увиразнення народно-етимологічної основи ботанічної лексики в абсолютній більшості використано принцип осново- та словоскладання в обох мовах. Богословський та демонологічний компонент виступає у цих конструкціях у якості оцінного компонента, визначальним компонентом конструкції можуть бути різні групи слів: – інша рослина: *просо Божої Матері*, *Christusdorn*/Христовий *терен*, *пальма Христова*, *Johanniskraut*/рай-зілля, *Mariengras*/хрест-трава, *Gottespflanze*, *Benediktendistel*/чортовий *будяк*, *Osterluzei*, *Mönchspfeffer*, *Pfingstrose*/ружа *русалчина*, *м'ята чортова*, *Teufelspeterlein*; – частини чи види рослин: *Christuswurz*/чортів, *Хрестовий корінь*, *рай-цвіт*, *Johannisblume*/квітка П'ятидесятниці, *Judasbaum*/рай-дерево, *Johannisbeere*, *шишки чортові*, *Marienstängel*, *Teufelsstrauch*; – соматизми: *п'ятка Матері Божої*, *тіло Христове*, *Божі ручки*, *дворучки Пресвятої/Satansfinger*, *Christusauge*/Христове *око*, *ребро адамова*, *Teufelszunge*,

---

Teufelskrallen, крильця Божі, *голова* адамова, *Teufelsdarm, зуб* чортовий, *Heiligenbart/борода* чортова, *волоси* чортові, *коса* Богородиці; – одяг: *убраннє* Боже, *Marienkrantz, Marienfrauerschuh/черевички* Божої Матері, *Marienhandschuh, Bischofsmütze, Teufelskappe, Pfaffenhüttchen, Marienmantel, чепчик* Богородичний; – музичні інструменти: *Marienglöckchen; Osterglocke, Engelstrompete*; – артефакт: *паличка* Христова, *свічка* Божа/*Marienkerze*, *Marienzepter, Marienfakel, Marienstroh, батоги* петрові, *Solomonssiege/Himmelsschlüssel*, Ісусова *колисочка, плеті* чортові, *дзеркало* чортове, *помело* чортове, *бісова мітла, Teuflische Flammenschwarte, Papstkrone, Himmelsleiter, Judassilberring, хрест* Петрів, *чарка* Божа, *крісло* Матері Божої, *Mariengold/золото* чортове; – їжа: *Satansnahrung, Johannisbrot, Teufelsapfel, Teufelsmilch, манна* Божа. Окремо хочемо зазначити групу із компонентами «кров» та «сльози», скомбінований з багатьма компонентами: *сльози* Пречистої Діви, (сльозки) *Богові/Christus-, Moses-, Marien tränen, Herrgotts-, Christus-, Herz-Jesu-, Marienblut/Божа кров, святого* Івана, Ісуса Христа.

Богословські компоненти становлять 80% у німецькій та 72% в українській мові та утворюють певну ієрархію, вершину якої по кількості слововживань очолюють лексеми *Gott/Бог, Christus/Христос*, нарівні з нею експлуатовано образ Матері Божої/*Gottesmutter*, нижчий щабель посідає вживання лексеми *Engel/ангел*, у меншій кількості залучені імена святих: *Benedikt, Johannis, Barbara, Christof, Getrude, Georg, Joseph, Michaelis, Zacharia, Conrad, Catarina, Moses, Juda/Петро, Адам, Іван (Ян)*. Церковний клір представлений лише у німецькій мові і мотивований лексемами: *Mönch, Bischof, Papst*. Також в окремих назвах використані геортоніми: *Ostern, Karfreita, Pfingsten, Weihnachten/П'ятидесятниця*. У поодиноких ботанізмах знаходимо богословіزمи *Paradies, Himmel, Heilige, Kreuz, Kloster, Bibel/рай, монастир*.

Значно меншою за обсягом і кількістю компонентів є вибірка із демонологічним компонентом (20% у німецькій мові та 28% – в українській): *Teufel, Satan, Нехе/чорт, біс, русалка, лукавий, перелесник, відьма*. Приблизно однакове відсоткове співвідношення між богословізмами та демонологемами можемо пояснити схожими віруваннями та архаїчними устоями, коли імена нижчих сил вживалися з обережністю через віру у їхню магічну силу.

Порівнюючи назви рослин в обидвох мовах, ми виявили рослини, які і в німецькій, і в українській мові марковані богословською чи демонологічною лексикою: *волошка синя – Zachariasblume/батоги* петрові, *вороняче око – Teufelsbeere/хрест-трава, пижмо бальзамічне – Marienbalsam/рай-цвіт, беладонна – Teufelsbeere/рай* дерево, *горицвіт весняний – Teufelsauge/Боже* дерево, *первоцвіт весняний – Himmelsschlüssel/Божі* ручки, *бруслина європейська – Pfaffenhüttchen/Божі* очі, *благодатка лікарська – Gotteshilfe/Божа* благодать, *фіалка триколірна – Jesusblümchen/Ісусова* колісочка, *дев'ятисил – Engelsdistel/ крісло* Матері Божої, *авран лікарський – Gnadenkraut/благодать* Божа, *кушина лікарська – Jage Teufel/ребра* Божої Матері, *підмаренник запашний – Marienstroh/петрів* цвіт, *арніка лікарська –*

Johannisblume/ангельське зілля, *алант* – Christusaugen/Христове око, *держидерево* – Christusdorn/терен чортів, *чернець колосистий* – Christofkraut/ребро адамово, *зокульки плямисті* – Satansfinger/дворучки Пресвятої, *стокротки* – Marienblüthen/квітка П'ятидесятниці.

Загалом із 145 назв рослин взаємномаркованими в обидвох мовах виявились лише 16%, що свідчить про доволі різне трактування ознак однією і тієї ж рослини у різних націях. Загалом доходимо висновку, що корисні рослини в переважаючій більшості мотивовані богословськими компонентами (дані людині Богом для зцілення), отруйні чи шкідливі містять елемент-демонологему (засіяні лукавим на шкоду людині), хоча ця межа подекуди стирається, а іноді номени переходять у протилежну групу. Використання у ботанічній номенклатурі назв істот з Вищого та нижчого світу засвідчує той факт, що в період їх творення існувала тенденція до персоналізації живої природи.

Література:

1. Гороф'янюк І. Народні назви рослин як фрагмент мовної картини світу русинів. *Русин*. 2018. Том 52. Вип. 2. С. 89–107.
2. Кобів Ю. Словник українських наукових і народних назв судинних рослин: монографія. Київ, 2004. 779 с.
3. Селіванова. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2008. 711 с.
4. Усик Л. Когнітивно-ономасіологічна реконструкція густативних оцінок у семантиці германських та слов'янських фітонімів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2020. Т.3. №3. С.126–133.
5. Genaust H. Etymologisches Wörterbuch der botanischen Pflanzennamen. Basel, Boston, Berlin: Birkhäuser, 1996. 728 S.

Section 2. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIELD OF FOOD AND AGRICULTURAL SCIENCES: THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES

SNAIL BREEDING SYSTEMS

СИСТЕМИ ВИРОЩУВАННЯ РАВЛИКІВ

Лисенко Г.Л.,

кандидат с.-г. наук, доцент,

завідувач кафедри технології переробки та якості продукції тваринництва,

Державний біотехнологічний університет,

м. Харків, Україна

Наземний равлик здавна був повсякденним блюдом багатьох народів Середземномор'я і Південно-Східної Азії. М'ясо равлика було практично завжди - ласощами і делікатесом для багатьох. У м'ясі равлика містяться незамінні амінокислоти, вітаміни і унікальні білки, зовсім відсутній холестерин і шкідливі жири. За останні 25 років на світовому ринку значно збільшилося споживання равликів в їжу. Але так як раніше равлика заготовляли, збираючи у дикій природі спостерігається прогресуюче зниження цих делікатесних молюсків в тих областях, в яких вони вільно живуть. Ситуація збору равликів в дикій природі зберігається і сьогодні в малорозвинених країнах, у тому числі і в Україні [1, с. 117]. У Європі збір равликів заборонено законодавством, окрім двох країн - Криту та Мальти. Саме збір равлика привів до критичного зниження його чисельності в Європі. Створення штучних умов середовища проживання равликів, наближених до природніх, що імітують теплу пору року, було достатнім, щоб по-справжньому їх комфортно розводити. Тим самим задовольняти і потреби ринку.

Велике зростання споживання равликів в їжу, створило необхідність у вирощуванні їх людиною в штучно створених умовах. Це дає можливості отримати більш якісну і безпечну продукцію за найкоротші терміни [2. с. 194].

Нині у багатьох частинах світу створено комерційні ферми з розведення равликів. Одночасно розвиваються як екстенсивні (вирощування та відгодівля на від-

---

критому повітрі) так і інтенсивні (застосування критих будівель) методи розведення равликів [3, с. 646].

Слимаки наземні класу черевоногих (гастроподів) молюсків є цінним продуктом харчування, а також джерелом інших побічних продуктів (ікри, слизу, біоактивних речовин) які мають велику комерційну цінність. На сьогоднішній день величезного інтересу в косметичній промисловості та дерматологічному секторі набуває слиз, який виділяють равлики. Завдяки цінному складу її широко використовують у складі засобів, що омолоджують, відновлюють, загоюють і седативних [4, с. 220]. Вживання равликів людиною в їжу необхідно розглядати як важливе джерело цінного, дієтичного білка [5, с. 220].

Як зазначалося вище, системи вирощування равликів можуть передбачати відкриті площі земель або криті споруди різних типів. Також зустрічаються фермерські господарства, які вирощують гастроподів, використовуючи елементи різних систем (змішані системи) та отримують на виході необхідний результат. Таким чином можна розглядати п'ять систем вирощування равликів. 1. Вирощування равлика у надземних секціях. 2. Вирощування равлика у теплицях. 3. Змішана система вирощування равлика із застосуванням теплиць. 4. Вирощування равлика на відкритому ґрунті. 5. Змішана система вирощування равлика з частковим застосуванням відкритого ґрунту [6, с. 28–30].

Перша система – використання надземних секцій передбачає застосування подовжених ящиків, які поділені на окремі секції для відтворення та відгодівлі. Усі стадії: розмноження, виводок дитинчат та їх відгодівля відбувається у обмежених просторах обладнаних людиною. Друга система – використання критих теплиць, що розглядає спеціально обладнану теплицю з регульованим мікрокліматом, яка розділена на секції для відтворення та відгодівлі у штучно створених умовах. Третя система має окремо побудований інкубатор, у якому при спеціальному мікрокліматі відбувається інкубація та народження малька. Далі дорощування малька та відгодівля равлика проходить у теплиці. Четверта система – весь процес від розмноження, дорощування та відгодівлі проходить на огороженій території, в природних умовах, на ґрунті з додатково передбаченим насадженням рослин та зрошенням із спринклерних систем. П'ята система – процес розмноження та вилуплювання малька в теплиці з передбаченим мікрокліматом, а вирощування та відгодівля на огороженій території, на відкритому полі (під відкритим небом) так само з додатковим раціоном у вигляді зелених насаджень та устаткованою для захисту від посухи спринклерними системами.

Система утримання равликів залежить від географічного розташування равликової ферми і безпосередньо впливає на сезонність і продуктивність роботи (при застосуванні відкритого і закритого ґрунту різні кліматичні умови). Кліматичні коливання, такі як посуха, стрибки в температурі, сильно впливають на активність та метаболічні реакції. Крім того, фактори навколишнього середовища (температура, вологість, фотоперіод) природні або штучно створені умови контролюють спляч-

---

ку та пробудження равликів. [7, с. 1]. На вибір системи утримання впливає вибір землеробства, необхідне обладнання, споруди тощо. Від правильності обраної системи утримання равликів залежить успіх задуманих планів – річний обсяг виробництва [8, с. 5; 9, с. 179–188; 10, с. 181].

Хоча використання равликів у їжу практикується з давніх-давен, в Україні геліцекультура є відносно новою галуззю тваринництва. За останні десятиліття цей вид фермерства охопив багатьох бажаних виявити себе в інноваційній галузі, яка не притаманна нашій країні. Бажання знайти щось нове, що відповідає сьогоднішнім запитам споживача – дієтичне, корисне та головне «своє, вирощене на екологічно чистих просторах» Слобожанщини, Центральної України, Західних регіонів надихнуло та спонукало виробляти равликів. У середньому розмір існуючих равликівих ферм в основному не великий, від розміру приватної присадибної ділянки до 8–10 га. Є в Україні і велетні з високою продуктивністю. Господарства, які вийшли вже зі своєю продукцією на світовий ринок. Одними із першопроходців – господарств, що займаються равликівництвом є ТОВ «Укрравлик» - найбільша равликова ферма України та одна з найбільших у Європі, знаходиться під Харковом. Площа господарства становить 30 гектарів, на яких можуть вирощувати 150 млн. молюсків. Із площі можна зібрати до 700 тон продукції. На фермі вирощують середземноморських равликів сортів Maxima та Muller. Господарство експортують їх до Франції та Іспанії.

В Полтавській області Чутівського району господарює “Равлик-2016” Власно господарство міститься на ділянці землі площею 2 га, потужність виробництва становить 50 тон равликів на рік.

Також є равликові ферми під Києвом «Maxi Snail» яка займається вирощуванням харчових равликів вже 4 роки, на Західній Україні – «Західний равлик».

Враховуючи кліматичні особливості України, найбільш поширеною системою розведення равлика в господарствах України є система при якій використовують у холодну пору року (лютий – квітень) теплицю для розмноження (з інкубатором або без нього) з подальшим вирощуванням та відгодівлею на огороженій відкритому «під небом» сільськогосподарській площі (травень – жовтень). Загалом річний виробничий цикл включає відтворення статевозрілих равликів, інкубацію яєць, вирощування дитинчат, а також їх відгодівлю. Після завершення відгодівлі, коли равлики досягли товарної ваги, їх збирають. На відміну від інших систем дана має перевагу для планування культурних широколистяних насаджень, які затіняють житла равликів, чим допомагають їх збереженню і є їх їжею. Кожен фермер має можливість спланувати протягом періоду перебування равликів на полі поетапну висадку рослин.

Висновки. Розведення равликів може бути потенційно перспективним бізнесом, але це залежить від багатьох факторів. Потрібні глибші наукові знання та дослідження з розведення та вирощування равликів, а також з клімато-географічних аспектів обраних районів знаходження ферм. Правильно вибрана система виробництва равликів гарантує успіх та стійкість бізнесу.

Літэратура:

1. Гайнуллин Р. Р. Гелицекультура как пример рационального природопользования // Молодой ученый. 2015. №12. С. 117–122.
2. Кулага И. В. Гелицекультура как перспективное направление сельскохозяйственного производства Беларуси // Формирование организационно-экономических условий эффективного функционирования АПК : сб. научн. статей XII Междун. научно-практ. конф. Минск, 28-29 мая 2020 г. – Минск : БГАТУ, 2020. С. 191–195.
3. Apostolou K., Pappas – Zois E., Flessas A., Neofitou C. Snail farming in net-covered greenhouses: a comparison between semi-natural and artificial conditions. *Agriculture & Food. Journal of International Scientific Publications*. V. 4. 2016. 646–654.
4. Bonnemain B. Helix and drugs: Snails for health care from Antiquity to these days. *Rev. Hist. Pharm.* 2003. 51. 211–218.
5. Tsoutsos D.; Kakagia D.; Tamparopoulos K. The efficacy of *Helix aspersa* Muller extract in the healing of partial thickness burns: A novel treatment for open burn management protocols. *J. Dermatol. Treat.* 2009. 20. 219–222.
6. Румянцева Е.Г. Эколого-биологические особенности и пути рационального использования виноградной улитки *Helix pomatia* L. в Калининградской области: дис. ... канд. биол. наук: 03.00.16 / Е.Г. Румянцева. –Калининград, 2016. 216 с.
7. Apostolou K., Staikou A., Sotiraki S., Hatziiannou M. An Assessment of Snail-Farm Systems Based on Land Use and Farm Components. *Animals* 2021, 11(2). 272. 1–14.
8. Staikou A.; Tachtatzis G.; Feidantsis K.; Michaelidis B. Field studies on the annual activity and the metabolic responses of a land snail population living in high altitude. *Comp. Biochem. Physiol. Part A Mol. Integr. Physiol.* 2016. 191. 1–8.
9. Staikou A., Lazaridou-Dimitriadou M. The life cycle, population dynamics, growth and secondary production of the snail *Xeropicta arenosa* Ziegler (Gastropoda Pulmonata) in Northern Greece. *Zool. J. Linn. Soc.* 1991. 101. 179–188.
10. Lazaridou-Dimitriadou M.; Saunders D.S. The influence of humidity, photoperiod and temperature on the dormancy and activity of *Helix lucorum* L. (Gastropoda, Pulmonata). *J. Molluscan Stud.* 1986, 52, 180–189.

Section 3. LEGAL SCIENCES: EXPERIENCE OF THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

HUMAN RIGHTS FOR INFORMATION IN EDUCATION: SOME METODOLOGICAL QUESTIONS

Prof. JUDr. Dmytro Byelov, DrSc,

Uzhhorod National University

Law Faculty

Department of Constitutional Law and Comparative Law

At the beginning of the XXI century social networks became very popular. People use them in order to keep in touch with their families and friends. These are such global social networks as MySpace, FriendWise, FriendFinder, Yahoo! 360, Facebook, Orkut, Classmates and many others. Each country has its own social network. In the USA, for example, users use LinkedIn in order to have various business contacts and monitor opportunities for career development [1].

Information disseminate via social networks much faster than via the network of real life. Information can be revealed for the group of people unexpectedly because digital information is easy to be copied, can be kept for a long time at no allowance and is available for search. Especially harmful for users are those occurrences where information “travels” through different spheres and gets through people it is not intended for [2].

According to the Art. 34 of the Constitution of Ukraine: 1) everyone is guaranteed the right to freedom of thought and speech, and to the free expression of his or her views and beliefs (§1); 2) everyone has the right to freely collect, store, use and disseminate information by oral, written or other means of his or her choice (§2); 3) the exercise of these rights may be restricted by law in the interests of national security, territorial indivisibility (§3) [3]. For the enforcement of this constitutional provision in the Art. 28 of the Law of Ukraine “On Information” on 2 October 1992 is established the injunction on the use of information, in particular, for calls for infringement of territorial integrity of Ukraine [4]. In this very relation there is established in the Art. 109 of the Criminal Code of Ukraine on prohibition to commit public appeals and distributing materials with appeals to commit actions aimed at the forceful change or overthrow of the constitutional order or take-over of government and Art. 110 of the Criminal Code of Ukraine on prohibition to commit public appeals

---

and distributing materials with appeals to commit actions aimed at changing the territorial boundaries or national borders of Ukraine in violation of the order provided for in the Constitution of Ukraine. Both prohibitions are aimed at security of territorial integrity of Ukraine [5].

In accordance with notes to the Criminal Code of Ukraine, public appeals envisage at least one public appeal to indefinite but significant range of persons, which includes ideas, views or enforcement demands intended to spread them through the population or its separate categories (public authorities, military etc.) in order to persuade a number of people to certain actions. Therewith, publicity is an evaluative dimension and the question about its occurrence should be decided separately for each accident taking into account time, place, circumstances of committing appeals and so on.

For the purpose of revealing an objective aspect of this crime, it is important to define notions, which characterize it, namely: “public appeals”, “change”, “forceful”. Thus, Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language does not have the term “public appeals”, but includes a term “public”, which it interprets in the following manner: “Public 1) which is taking place at the presence of public, common, nationwide, publicly-disclosed, open; 2) intended for wide use” [8]. Herewith, most of scientists assert that publicity means that appeals are of open, easily understandable character (underlined by myself) and refer to general public [9].

Taking into consideration that the term “public appeals” used by the Criminal Code of Ukraine consists of two words: “public” and “appeals” (where in the context of disposition of the Article 109 of the Criminal Code of Ukraine they cannot be disconnected), thus it is also important to reveal the essence of the term “appeals”. The explanatory dictionary defines the category “appeals” as: 1) request, invitation to come, to arrive, to go somewhere (sound, exclamation, which calls, urges); 2) apply to a certain group of people, which briefly express a keynote of the time, policy input, task, proclamation, slogan (demand for developing any activity, to behave in a certain manner) [8].

However, it is not enough; there is also a necessity to apply to the doctrine of criminal law, where are the following views: 1) appeal, which is mentioned in §2 Art. 109 of the CC of Ukraine – is an active impact (underlined by myself) on indefinite number of people (listeners, readers, viewers), or on members of a certain party, organization, or other group, aimed at inducing of forceful change of the constitutional order [9]; 2) appeals – are such a form of influence on consciousness, will and behaviour of people, when by means of direct address to them there is formulated an inducement to a certain type of activity (in this case appeals are intended specifically to unite people and direct their behaviour to forceful change of the constitutional order [10].

The interpretation of mentioned above terms gives grounds to assert that the term “change”, which is used in a disposition of the §2 Art. 109 of the CC of Ukraine should be used here in the following meanings: as an action; to force to fall down; to overturn by force; to kill; to destroy, to liquidate something (for example, political regime).

A subject of criminal legal protection provided by the Article 110 of the Criminal Code is the territorial integrity of Ukraine. Herewith, concerning the public appeals to commit actions aimed at changing the territorial boundaries or national borders of Ukraine in violation of the order provided for in the Constitution of Ukraine, public relations, upon which these actions impinge, have in our view some features. As expected, they lie in the fact that these relations occupy a relatively independent place in the system of national relations because there is also another subject of relation – it is information of that meaning, which perception by people can arouse a desire (intention) to commit actions aimed at changing the territorial boundaries or national borders of Ukraine in violation of the order provided for in the Constitution of Ukraine.

The presence of direct meaningful relation of analysed forms of encroachment with provisions of the Art. 34 of the Constitution of Ukraine requires a special consideration of the issue about guaranteeing of stated constitutional rights in solving questions about criminal responsibility according to the Art. 110 of the Criminal Code. These questions can be solved, in particular, with the help of defining a distinction of public appeals from related notions, which are concerned with enforcement of rights envisaged by the Art. 34 of the Constitution. Among these notions we consider: “public utterances”, “rationale for committing actions”, “justification of need for actions” agitation”, “propaganda”. Thus, criminal legal prohibition is based on the notion that unambiguously expresses an individual’s abuse of constitutional right, in particular, right to information dissemination. This abuse must be reflected in the essence of disseminating information. It is the very essence of the notion of public appeals in the Articles 109 and 110 of the Criminal Code of Ukraine, which is characterized by direction of informational influence for arousing a desire (intention) of other persons to commit actions aimed at forceful change or overthrow of the constitutional order or take-over of government, change of the territorial boundaries or national borders of Ukraine in violation of the order provided for in the Constitution of Ukraine.

References:

1. Зернецька О. Глобальні соціальні мережі та кібербезпека особистості / Ольга Зернецька // Віче – №1, січень 2016 – С. 22–26.
2. Серьогін В. О. Соціальні мережі як загроза прайвесі / В. О. Серьогін // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 822–827 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11cvojzp.pdf>
3. Конституція України : Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІ [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-ІІІ [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

-
6. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. — 1196 с.
  7. Баулін Ю.В., Борисов В.І., Тютюгін В.І. та ін. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Особлива частина. 5-те вид., допов. — Х.: Право, 2013. — 1040 с.
  8. Великий тлумачний словник сучасної Української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003.
  9. Чувакова О.А. Преступления против основ национальной безопасности Украины / О.А. Чувакова // Общая и Особенная части: Учебник / Под ред. Заслуженного деятеля науки и техники Украины, доктора юрид. наук, проф. Е.Л. Стрельцова. — Х. : ООО «Одиссей», 2002.
  10. Хавронюк М.І. Злочини проти основ національної безпеки України / М.І. Хавронюк // Кримінальне право України. Особлива частина: підручник (Ю.В. Александров, О.О. Дудоров, В.А. Клименко та ін.) / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. — К. : Юридична думка, 2004.
  11. Хавронюк М.І. Злочини проти основ національної безпеки. / М.І. Хавронюк // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 8 квітня 2001 р. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. — К. : Канон, 2001. — (1104 с.).

MAIN FUNCTIONS OF THE STATE: METHODOLOGICAL ASPECT

Bielova Myroslava,

*associate professor of the Department of Constitutional Law and Comparative Law
SHEI Uzhhorod National University,
Doctor of Law Science*

Walter Eucken, the founder of the School of Ordoliberalism, believed that “social justice should be sought through the creation of a cumulative functional order... It must be understood that private property can cause disruption, the collective property must cause disruption” [19]. That is, W. Eucken believed that all forms of property should be involved to ensure the full economic development of the state.

In his works, Eucken harshly criticized the so-called *laissez-faire* – the principle of state non-interference in the economy. It was the *laissez-faire* policy that, in his opinion, caused a significant strengthening of power structures in the economy. W. Eucken believes that the *laissez-faire* principle underestimates the danger that an individual interest may turn against a common interest. The freedom to conclude contracts within the framework of the liberal order, in his opinion, leads to the denial of the basic principle of the competitive order. An individual interest, as he notes, is realized not only in the economic process but also in forming a position in the market in a certain form. Acquiring positions of power on the market comes into conflict with the common interest. In fact, “the more power is in the hands of individuals, the greater the danger that there will be a conflict between individual and public interests” [8].

Scholars’ research on the system of power in the social and economic system allows drawing a conclusion that the latter includes the following basic institutions as state power, user power and industrial power (corporate power).

State power in the economic system has the following construction logic. The Constitution of Ukraine, in particular, part 2 of article 5, establishes the provisions that people are the bearers of sovereignty and the only source of power in Ukraine. The people exercise power directly and through State and local authorities. In the scientific literature, there is a definition of the State as an organization with a comparable advantage in terms of using violence and extends to a geographical territory whose boundaries are defined by the authorities of that organization to tax people who reside there [9].

The state embodies a deliberately created, organized and consciously controlled power [11]. Formalization of the notion of “state power” is associated with a certain range of substantive problems. By its nature, the power of the State is delegated, such power acting on the basis of a social contract enshrined in the Constitution and other legislative acts. The main functions of the state, which should ensure the effective

---

operation of the economic system, include integrative, motivational, social control, regulatory, unifying, repressive, stabilizing functions [6].

Based on the analysis of these functions, it can be concluded that the potential of state power is based on control over violence resources, ownership of economic resources (budget, state property) and ideological influence, while the power potential of the state is fixed in normative acts in the form of rights of power in relation to citizens and legal entities [21].

Some scientists, in particular, V.V. Dementiev believe that the power exercised by the state can be divided, firstly, into an arbitration power, the essence of which is to protect rights and freedoms of some citizens from arbitrariness on the part of others (i.e. protection of property rights and contracts), secondly, into hierarchical (administrative) power, based on the right of the state to issue prescriptions (norms) regulating public conduct and the right of control over their implementation, and thirdly, into economic power, which is to dispose of economic resources of the state. A state is an organization that exercises authority countrywide. The state exercises power through the so-called mechanism of the state - the system of bodies and institutions that constitute its organizational-political, organizational-economic basis. That is, through public authorities, social institutions, as well as through the budget system, banking, monetary and other economic structures. The boundaries of state power for various objects of power are regulated by legal norms [8].

The state guarantees the exclusive property rights of individuals, groups and organizations, establishes fundamental rules of economic activity, creates and ensures observance of economic and civil rights (including those of state bodies). The Constitution of Ukraine stipulates that the State ensures the protection of the rights of all property rights holders and subjects of economic activity and the economy social orientation. All subjects of property rights are equal under the law. It should be noted that in the domestic scientific literature, the issue of state regulation of the economy has traditionally been considered through the prism of state functions, in particular, such as economic and organizational, regulation of labor and consumption. Scientists note that it is possible to interpret the state functions not only as directions of its activity but also as a mechanism of influence on social processes [17]. For example, according to N. Salishcheva, it was not taken into account in the process of reforms that “when proclaiming the freedom of private property, the state should have taken care of the protection of private production and property, of a reasonable system of taxation, of effective legal regulation” [4].

A. Komarov understands the state regulation of the economy as the system of economic, legal, organizational measures of the state, through which it influences the socio-economic development of the country and conducts socio-economic public policy through the system of government agencies and officials [13].

N.I. Bazilev mentions the following economic functions of the state: improvement of the system of socio-economic relations; forecasting of development; demographic

---

management; orientation of production on the final results; elaboration of development programs; increasing the role of labour collectives; coordination of interests of subjects; promotion of economic activity; ensuring intellectual development, protection of life and human rights and freedoms; regulation of international integration processes.

V.I. Kushlin offers the following list of economic functions of the state: legal support of economic activity; organization of monetary circulation; production of public goods and services; minimization of transaction costs; minimization of externalities; realization of national interests in the world economy; regional and social policy implementation [12].

I.L. Sokolova notes that the economic function of the state can be defined as the directions of state activity in the economic sphere aimed at ensuring economic growth, the stability of the national economy, foreign economic stability, means and ways of state influence [22].

R. Savatier introduced the notion of “economic public order” into the scientific community: “Public order is aimed at solving three tasks: firstly, to protect individual freedom, then to ensure the sovereignty of the state and the strength of the family, and finally to observe the general rules of morality” [20]. As a result of a significant expansion of public authority functions, two new areas of public policy application have emerged: social public policy aimed at mitigating class inequality and economic public policy aimed at creating a controllable economy.

Based on the aforementioned material, we have come to the conclusion that the economy of any country needs state regulation to some extent.

References:

1. Alebastrova Y.A. (2000) Konstytutsyonnoe (hosudarstvennoe) pravo zarubezhnykh stran [Constitutional (state) law of foreign countries]. Moskow. : Yurysprudentsiya. (in Russian).
2. Andreeva G.N. (1991) Konstituciya i ekonomika v zarubezhnykh stranah: osnovnye parametry reglamentacii. Sovremennoe konstitucionnoe pravo zarubezhnykh stran. [The constitution and economy in foreign countries: the main parameters of regulation. Modern constitutional law of foreign countries]. Part. 2. Moskow: INION – MYul. pp. 29–32. (in Russian).
3. Andreeva G.N. (2009) Institut sobstvennosti v konstituciyah zarubezhnykh stran i Konstitucii Rossijskoj Federacii [The Institute of Property in the Constitutions of Foreign Countries and the Constitution of the Russian Federation]. Moskow. : Norma. (in Russian).
4. Bachilo I.L. (2001) Administrativno-pravovoe regulirovanie v sfere ekonomicheskikh otnoshenij [Administrative and legal regulation in the field of economic relations] / I.L. Bachilo, N.Yu. Hamaneva; Akad. pravovoj un-t pri In-te gosudarstva i prava RAN. Moskow: MZ Press. (in Russian).

-
5. Belov D., Gromovchuk M., Blikhar V. (2019) The Constitution as the Basic Law of the State: Statics and the Possible Dynamics of Development. *Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph*. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. pp. 22–39. (in English).
  6. Chehovich T.V. (2005) Derzhavna vlada yak institut konstitucionnogo prava Ukrayini [State power as an institution of constitutional law of Ukraine]: avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk: 12.00.01. Kyiv. (in Ukrainian).
  7. Chirkin V.E. (2001) Sovremennoe gosudarstvo [The modern state]. Moskow, 2001. (in Russian)
  8. Dementev V.V. (2003) Ekonomika kak sistema vlasti [Economic as a power system]. M-vo obraz. i nauki Ukrainy, Doneckij nac. tehn. un-t. Doneck : Kashtan. Donetsk. (in Russian).
  9. Eggertsson T. (2001) Ekonomicheskoe povedenie i instituty [Economic behavior and institutions]. Moskow : Delo. (in Russian).
  10. Gluhova M. (2012) Sobstvennost v Rossii: uzhe pravo, eshe ne svyashennoe. Promyshlennik Rossii [Property in Russia: already law, not yet sacred. Industrialist of Russia]. Available at: <http://promros.ru/magazine/2012/mar/sobstvennost-v-rossii-uzhe-pravo-eshe-ne-svyaschennoe.phtml>. (accessed: 01.12.19). (in Russian).
  11. Hajek F.(2001) Individualizm i ekonomicheskij poryadok [Individualism and economic order]. Moskow : Izograf. (in Russian).
  12. Karetnikov M.V. (1998) Gosudarstvennoe regulirovanie ekonomiki [State regulation of the economy]. Chelyabinsk, 1998. (in Russian).
  13. Komarov A. (2000) Gosudarstvennoe regulirovanie ekonomiki [State regulation of the economy]. *Law and life*. no 31. pp. 134-142. (in Russian).
  14. Konstituciya Grecii ot 11 iyunya 1975 goda [Greek Constitution of June 11, 1975]. Available at: <http://www.khanukaev.com/ru/Article/61.aspx>. (accessed: 01.12.19). (in Russian).
  15. Kozlova E.I. (2003) Konstitucionnoe pravo Rossii [Constitutional law of Russia]. Moskow : Yurist. (in Russian).
  16. Kutafin O.E. (2001) Predmet Konstitucionnogo prava [Subject of Constitutional Law]. Moskow. (in Russian).
  17. Melnikov V.V. (2011) Konstitucionnye osnovy regulirovaniya ekonomicheskikh otnoshenij v Rossii [Constitutional foundations of regulation of economic relations in Russia]. Moskow: YuRKOMPANI. (in Russian).
  18. Mochernij S.V. (2007) Politichna ekonomiya [Political economy]. K.: Znannya. (in Ukrainian).
  19. Nureev R.M. (2007) Socialnoe rynochnoe hozyajstvo: koncepcii, prakticheskij opyt i perspektivy primeneniya v Rossii [Social market economy: concepts, practical experience and prospects of application in Russia]. Moskow. (in Russian).

-
20. Savate R. (1972) Teoriya obyazatelstv. Yuridicheskij i ekonomicheskij ocherk [Theory of Obligations. Legal and economic essay]. Moskow, 1972. (in Russian).
  21. Shershun K.P. (2016) Konstitucijno-pravove reguluvannya ekonomichnih vidnosin: porivnyalno-analitchne doslidzhennya [Constitutional and legal regulation of economic relations: a comparative-analytical study]. Disertaciya kand. yurid. nauk zi spec. 12.00.02 – konstitucijne pravo; municipalne pravo. Uzhgorod. (in Ukrainian).
  22. Sokolova I. L. (2005) Osobennosti ekonomicheskoy funkicii federativnogo gosudarstva [Features of the economic function of a federal state]. *Legislation and economics*. no 5. pp. 9–16. (in Russian).
  23. Topornin B. N. (1992) Konstitucionno-pravovye problemy formirovaniya novoj ekonomicheskoy sistemy. Konstitucionnyj stroj Rossii [Constitutional and legal problems of the formation of a new economic system. The constitutional system of Russia]. Moskow, 1992. (in Russian).
  24. Ustimenko V. A., Dzhabrailov R. A., Kampo V. M. (2011) Konstitucijni zasadi ekonomichnoyi sistemi Ukrayini [Constitutional ambush the economic system of Ukraine]; NAN Ukrayini, In-t ekon.-prav. doslidzh. Doneck : Yugo-Vostok, 2011. (in Ukrainian).
  25. Zlatopolskij D. L. (2000) Gosudarstvennoe pravo zarubezhnyh stran [State law of foreign countries]. Moskow. (in Russian).

THE PROBLEM OF STATELESSNESS IN UKRAINE

ПРОБЛЕМА БЕЗГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Стародубова О.А.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та адміністративного права юридичного факультету Державного університету інфраструктури та технологій

Громадянство – це зв’язок між державою і індивідом, що визначає їх права і обов’язки. На сьогодні проблема безгромадянства в Україні стала доволі важливою, яку можна прирівняти до глобальної. Станом на 2020 р. в Україні за підрахунками УВКБ ООН, кількість осіб без громадянства і осіб які мають велику ймовірність опинитися у такому статусі становить приблизно 40.000 осіб. В тій ситуації, яку ми маємо на сьогоднішній день, під загрозою опиняються здебільшого люди ромських меншин, діти народжені з початку військової агресії на непідконтрольних окупованих територіях, безхатченки, власники радянських паспортів та інші.

Проблему безгромадянства досліджується здебільшого органами місцевого самоврядування, науковцями, комітетом з прав людини та міжнародною організацією ООН. Метою є дослідження безгромадянства в Україні і можливі шляхи вирішення цієї проблеми. При виконанні дослідження були використані методи: аналізу, синтезу, порівняння, статистики та узагальнення.

Сотні, тисячі людей в цілому світі зіштовхуються з проблемою безгромадянства. Безгромадянство – це статус, якого набуває особа з різних, інколи незалежних від неї обставин. Осіб, які з певних обставин, тимчасово залишилися без громадянства і не мають приналежності до будь-якої держави називають апатридами. Згідно зі ст. 26 Конституції України «Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов’язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом». В сучасному світі до осіб без громадянства і осіб, яким загрожує опинитись в такому статусі відносяться: особи, які мають радянські паспорти; особи ромського походження; особи та діти які народжені і проживають на непідконтрольній окупованій території; люди, які не мають постійного місця проживання; біженці. В нашій державі доволі часто можна почути про те, що людина яка вважається особою без громадянства не може отримати паспорт громадянина через те, наприклад, що не має документів, які засвідчували би приналежність до певної держави. Взагалі процес отримання будь-якого паспорта, та інших доку-

---

ментів які необхідні для законного проживання особи у державі, в більшості випадків займає купу часу і значну кількість грошових коштів. Але судячи з практики не у кожного з тих хто опиняється в такому статусі, особливо проти своєї волі, є можливість відновити або зробити заново повний пакет документів для того щоб повноцінно існувати як особистість. Не кожному вдається отримати той притулок про який зазначається у ст. 26 Конституції України або, наприклад, набути статусу біженця чи іншого статусу, перебуваючи у якому можна отримати певну допомогу або ж пільги від держави. Але є і інша сторона цієї проблеми, яка знаходить свій вияв в особах які нелегально перетнули кордон і незаконно знаходяться на території держави.

Підсумовуючи все вище викладене, одним з шляхів вирішення проблеми осіб без громадянства можна вважати внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визнання особи особою без громадянства, запровадити значно спрощену процедуру оформлення документів та надання громадянства, надати певний перелік прав і безкоштовних послуг. Такі зміни можуть значно покращити життя людям, які опинилися у таких ситуаціях.

Література:

1. Особи без громадянства : офіційний сайт УВКБ ООН, Агентство у справах біженців. URL: <https://cutt.ly/ql2kBFd>.
2. Конституція України: Закон України поточна редакція від 01. 01. 2020 р. №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України поточна редакція від 15.10.2022 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визнання особою без громадянства: Закон України від 16.06.2020 р. № 693-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/693-20#Text>.

Section 4. BUSINESS IN TIMES OF TURBULENCE: THE EXPERIENCE OF THE EU COUNTRIES AND UKRAINE

UKRAINIAN BUSINESS UNDER MARTIAL LAW: GENERAL OVERVIEW

УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Сошников А.О.,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник Державної установи
«Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова
Національної академії наук України»,
Київ, Україна

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України український бізнес зазнав нищівного удару, від втрати персоналу, порушення ланцюгів постачання до знищення колективу та виробничих потужностей.

За перші 1,5 місяці^{1*} повномасштабної агресії повністю або частково припинили роботу майже 56% українських суб'єктів господарювання. А вже у квітні 2022 року почалась позитивна динаміка, так з'явилися компанії (близько 23%), які суттєво наростили обсяги робіт. Аналітики стверджують, що можна говорити про поступове відновлення бізнесу в Україні, що пережив перший шок від початку повномасштабного вторгнення [1].

На вересень 2022 року^{2*} 70 % підприємств працюють повністю або частково, у 8% суб'єктів господарювання спостерігається зростання порівняно з довоєнним періодом. Український бізнес не залишився осторонь та почав також активно ре-

---

^{1*} Дослідження проведено Advanter Group і Ліга ділових клубів України 11–13 квітня 2022 року методом онлайн-опитування. Загалом опитано 276 власників та CEO підприємств.

^{2*} Дослідження проведено Центром розвитку інновацій, Офісом з розвитку підприємництва та експорту, національним проектом Дія.Бізнес спільно з Advanter Group за підтримки Міністерства цифрової трансформації, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Міністерства розвитку громад та територій, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Коаліції бізнес-спільнот за модернізацію України та Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» 09-19 вересня 2022 року. Загалом опитано 863 власників та CEO підприємств МСБ.

агувати на виклики, що постали перед державою, так окрім своєї безпосередньої діяльності, 93 % суб'єктів господарювання залучені до допомозі державі, а 67,1% долучаються до волонтерської діяльності [2].

В свою чергу, представники бізнесу основними перешкодами відновлення повноцінної господарської діяльності називають: відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку; відсутність достатнього капіталу; непрогнозованість розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку; непередбачувані дії держави, що можуть погіршити стан бізнесу; недоступність кредитних коштів, у тому числі – програми 0/5-7-9; високі податки і збори [2]. Дійсно, у перші місяці повномасштабного вторгнення кроки держави були досить хаотичними, хоча і активно запроваджувалась більша лібералізація (звільнення від обов'язку сплати податкових та інших зобов'язань, продовження дії документів дозвільного характеру, заявочний принцип для здійснення господарської діяльності в окремих напрямках економіки). В свою, чергу не можна погодитися з тезою, що в Україні високі податки та збори, що є перепорою для відновлення господарської діяльності. Якщо порівнювати з державами ЄС, то рівень податків в Україні залишається досить низьким. Більше можна говорити про досить жорстке валютне регулювання, яке було запроваджено Національним банком України, але як показує цей період, що це дало досить позитивні наслідки (національна банківська система витримала навантаження).

Окрім лібералізації державного регулювання, держава, враховуючі складності ведення господарської діяльності, запровадила ряд інструментів підтримки. Так, відповідно Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року №311 [3] запроваджено відповідний компенсаторний механізм. Даний Порядок поширюється на роботодавців, які працевлаштували внутрішньо переміщених осіб під час воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» [4], зокрема тих працівників, які отримали статус внутрішньо переміщеної особи після працевлаштування. Компенсація витрат надається у розмірі 6500 гривень щомісяця за кожен працівник, якого працевлаштувала особа.

Також Уряд України розробив механізм надання грантової підтримки для розвитку бізнесу. Так, Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738 передбачається можливість надання: мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу; грантів для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства; грантів для створення або розвитку тепличного господарства.

Так, Порядком надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738 передбачається, що підтримка

надається суб'єктам мікропідприємництва чи малого підприємництва. Розмір мікрогранту, який надається одному отримувачу, визначається відповідно до його запиту, але не менше 50000 гривень. Мікрогранти надаються для покриття таких напрямів витрат: придбання обладнання, необхідного для провадження господарської діяльності отримувачем; закупівля ліцензійного програмного забезпечення, свійських тварин та птиці, багаторічних насаджень, саджанців, посівного матеріалу, сировини, матеріалів, товарів та послуг, пов'язаних з реалізацією бізнес-плану; послуги маркетингу та реклами; орендна плата за нежитлове приміщення; орендна плата за обладнання; лізинг обладнання, крім автомобілів, мотоциклів та інших транспортних засобів особистого користування; використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання (комерційна концесія).

Порядком надання грантів для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства встановлено механізм отримання грантів для суб'єктів господарювання, які провадять діяльність у сфері вирощування сільськогосподарських культур на землях, на які право власності та/або користування підтверджено належними правостановлюючими документами, Гранти надаються для висадки та облаштування нового саду, ягіднику, винограднику площею від 1 до 25 гектарів з кількістю створених нових робочих місць або залучення до роботи у фермерському господарстві нових членів господарств. Гранти надаються за умови співфінансування з отримувачем у співвідношенні. Отримувач може отримати гранти виключно для висадки не більше 25 гектарів насаджень. Гранти надаються лише одному отримувачу з урахуванням пов'язаних з ним осіб.

Порядком надання грантів для створення або розвитку тепличного господарства передбачено, що отримувачами грантів мають право бути суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері вирощування сільськогосподарських культур на землях, на які право власності та/або користування підтверджено належними правостановлюючими документами: Для відповідних суб'єктів господарювання передбачені також інші обмеження. Ці гранти надаються на будівництво модульної теплиці відповідно до типового проекту орієнтовною площею 2 гектари (не менше 1,6 гектара та не більше 2,4 гектара) з кількістю створених нових робочих місць не менше 14 на 1 гектар модульних теплиць шляхом будівництва (встановлення) модульної теплиці, придбання засобів виробництва (садивний матеріал, насіння, технологічне обладнання), покриття витрат на їх доставку та введення в експлуатацію. Гранти надаються тільки за умови співфінансування з отримувачем. Отримувач гранту може отримати грант виключно для будівництва однієї модульної теплиці.

Окремо необхідно відзначити досить новий механізм для України з підтримки вже діючих бізнесів, як релокація (тимчасове переміщення суб'єктів господарювання з постраждалих під час війни регіонів) [6]. По даним Міністерства економіки України, на кінець жовтня 2022 року понад 760 підприємств перевезли свої вироб-

---

ничі потужності, 588 з них вже працюють на новому місці та 274 підприємств зараз здійснюється пошук підходящої локації або способу транспортування [7].

Останнім часом український бізнес почав демонструвати позитивну динаміку щодо відновлення своєї діяльності, цьому сприяло багато факторів.

Наразі, урядова політика з регулювання господарської діяльності має досить хаотичний характер. Потрібно говорити про системне переосмислення державного регулювання та відійти від практики «звільнення та скасування».

Державою напрацьований інструментарій підтримки бізнесу у цих складних умовах. Хоча досить складно ще говорити про ефективність запровадження тих чи інших компенсаторних механізмів.

Література:

1. Advanter Group. URL: <https://advanter.ua/>.
2. Дослідження стану та потреб бізнесу в умовах війни: вересень, 2022. URL: https://business.diia.gov.ua/uploads/4/24573-stan_ta_potrebi_biznesu_v_umovah_vijni_rezul_tati_opituvanna_u_veresni.pdf.
3. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведеного бойових дій під час воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року №311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text>.
4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
5. Деякі питання надання грантів бізнесу: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>.
6. Програма релокації підприємств. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>.
7. Програма релокації: 761 підприємство переміщено в більш безпечні регіони. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d-152dcfe-7bde-49df-a69a-8d7f9586fc13&title=ProgramaRelokatsii>.

Section 5. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIELD OF TECHNICAL SCIENCE: THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES

ORGANIZATION OF TRAINING OF MILITARY SPECIALISTS IN THE FIELD OF MAINTENANCE AND REPAIR OF MACHINERY

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У ГАЛУЗІ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ ТЕХНІКИ

Нікорчук А.І.,

кандидат технічних наук,

начальник кафедри автобронетанкової техніки

Національна академія Національної гвардії України,

м. Харків, Україна

Війни, збройні конфлікти та тероризм зумовлюють необхідність участі держави у заходах колективної безпеки. Під впливом світових проблем сучасності змінюються системи міжнародної та національної безпеки. Пошук ефективних шляхів запобігання загостренню цих проблем зумовив формування нових вимог до професійного рівня військовослужбовця, а їх реалізація забезпечується навчанням протягом усього періоду проходження служби.

Проблемі підготовки військових спеціалістів приділяється значна увага державою [1]. Саме тому необхідно звернути увагу на особливості підготовки фахівців у галузі техніки та формуванню умінь і навичок спеціалістів в готовності до вибору професії (виконанню службових обов'язків). Актуальність проблеми в умовах викликів сьогодення, потреба її теоретичного та практичного розроблення і систематизації, а також різного роду суперечності зумовили звернути увагу саме на особливості підготовки військових спеціалістів у галузі техніки.

Як зазначає С. Полторак, «підготовка військових фахівців із високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професіональної культури, здатних з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо оборони України, розвитку власної творчої індивідуальності, наполегливого самостійного засвоєння нових знань протягом військової служби, прийняття оптимальних рішень у нестандартних умовах за всіма спеціальностями

й спеціалізаціями, що визначають рівень боєздатності та боєготовності Збройних сил» [2, с. 312].

Головним аспектом в системі обслуговування і ремонту техніки командування НАТО вважає підготовку висококваліфікованих кадрів в області технічного забезпечення військ [3, с. 51]. Порядок їх підготовки поділений на два рівні:

перший – спеціалісти, які виконують технічне обслуговування і ремонт військової техніки безпосередньо в частинах, так звані спеціалісти «прямого забезпечення»;

другий – спеціалісти «повного забезпечення».

Таким чином, з метою якісної підготовки спеціалістів у галузі технічного обслуговування і ремонту техніки, формуванням умінь і навичок спеціаліста необхідно організовувати наступні заходи:

1. Технічна конференція, яку готує і проводить заступник командира з озброєння та техніки разом з начальниками родів військ і служб. На конференцію запрошується командир частини, де він бере вступне слово. На конференції з доповіддю виступає заступник командира з озброєння та техніки, а кращі фахівці з експлуатації діляться своїм досвідом щодо організації технічного обслуговування і ремонту, правил сезонної експлуатації озброєння та військової техніки. Начальники родів військ і служб підводять підсумки і аналізують результати експлуатації озброєння та військової техніки за минулий рік (півроку), характер і причини пошкоджень зразків, що виникли з вини особового складу.

2. Дводенні навчальні збори з офіцерами та військовослужбовцями за контрактом. Ці збори проводяться в масштабі з'єднання або частини і мають мету підготовки керівників занять з особовим складом. На зборах підводяться підсумки експлуатації, вивчаються особливості експлуатації зразків у цьому періоді, проводяться показові та практичні заняття з виконання спеціальних робіт, а також уточнюється обсяг робіт та конкретизуються обов'язки посадових осіб щодо забезпечення повноти і якості їх виконання. Проводиться показ безпечних прийомів робіт особового складу на техніці і з засобами експлуатації. Перевіряється готовність керівників занять. Тематика зборів повинна враховувати особливості умов експлуатації озброєння та військової техніки в даному регіоні та реальний стан зразків і засобів їх експлуатації.

3 Заняття з особовим складом. Після закінчення зборів з офіцерами і військовослужбовцями за контрактом організуються заняття з особовим складом. Метою цих занять є – підготовка особового складу до якісного і усвідомленого виконання технічного обслуговування і ремонту та забезпечення безаварійної експлуатації озброєння та військової техніки в цьому сезоні.

Для досягнення цієї мети проводяться наступні заходи:

В ході занять з членами екіпажів (обслугою) і водіями вивчається та відпрацьовується кожна операція технічного обслуговування (додаткових робіт) з показом вірних прийомів роботи і користування інструментом та пристосуваннями. Тому

навчання проводяться на таких навчальних місцях, які забезпечують можливість практичного виконання всього обсягу робіт з технічного обслуговування і ремонту.

Всебічно вивчаються правила експлуатації зразків. При цьому особливу увагу звертають на:

- особливості технічного обслуговування (номери) та щоденного технічного обслуговування;
- правила заправки зразків паливо-мастильними матеріалами;
- технологію розігріву, пуску і прогріву двигуна;
- особливості технічного обслуговування акумуляторних батарей;
- заходи підтримки комфортних умов для роботи екіпажів (обслуги) і водіїв;
- технологію підготовки особового складу і зразків до подолання водних перешкод.

Вивчаються і практично відпрацьовуються правила техніки безпеки, пожежної безпеки, прийому безпечної роботи та гасіння вогнищ.

Після закінчення занять приймається залік від усього особового складу з:

- правил експлуатації озброєння та військової техніки;
- заходів безпеки, пожежної безпеки (з підписами у відомості);
- порядку розігріву, пуску і прогріву двигуна;
- порядку пуску підігрівача.

Особовий склад який не склав залік до експлуатації не допускається. З особовим складом підрозділів технічного обслуговування і ремонту, який входить до складу спеціалізованих постів та бригад, проводяться практичні заняття з тих операцій, які входять до обсягу їх службових обов'язків.

Із закінченням зборів, план-конспекти керівників занять, відомості прийняття заліків, списки щодо заходів безпеки, розклад зборів і занять зберігаються в штабі військової частини.

Наведений підхід до підготовки військових спеціалістів у галузі технічного обслуговування і ремонту техніки не вичерпує всіх теоретичних та практичних аспектів розглянутої проблеми.

Література:

1. Про оборону України: Закон України від 06 грудня 1991 р. № 1932-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (дата звернення: 05.06.2022).
2. Полторак С.Т. Перспективні напрямки розвитку державного управління системою вищої військової освіти України. *Вісник НУЦЗ України. Сер. «Державне управління»*. 2017. Вип. 2. С. 309–315.
3. Організація експлуатації та ремонту озброєння військової техніки: навч. посіб. / заг. ред. В.В. Лісневський. Київ: НУОУ, 2011. 458 с.

Section 6. DISTANCE PHILOLOGICAL EDUCATION IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

DISTANCE PHILOLOGY EDUCATION IN A POLY CULTURAL ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

ДИСТАНЦІЙНА ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Малець Н.Б.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри громадського здоров'я та гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

У зв'язку з інтеграцією вищої школи України в європейський і світовий простір, сьогодні формулює низку високих вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців-філологів. Оволодіння необхідними знаннями, уміннями й навичками для подальшої професійної діяльності стає пріоритетним напрямом у професійній підготовці фахівців високої кваліфікації. Забезпечення якості професійної освіти слід пов'язувати як із покращенням технологій навчання й управління, так і з розширенням контактів для оперативного обміну інформацією та людськими ресурсами, що відповідає основним засадам розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу.

Забезпечення якості професійної підготовки в ході формування зони європейської освіти – одна з основних умов довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності й привабливості європейської вищої освіти. Сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти – це вимога Болонського процесу. Принцип інституційної автономії передбачає, що основна відповідальність за забезпечення якості покладена на ВНЗ. У світовій практиці застосовують різні підходи до оцінювання якості роботи ВНЗ: репутаційний (на основі експертного оцінювання), результативний (за об'єктивними показниками) і загальний [3, с. 37].

Багатомовність та полікультурність вважаються необхідними для громадян Європи, і відповідно – України. До випускників вищих навчальних закладів висуваються додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами. Потреба суспільства у спеціалістах, які вільно володіють іноземною мовою у побуті та у професійній діяльності, зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації навчання іноземних мов, здобування нових знань та удосконалення рівня мовної та мовленнєвої підготовки. Розгляд поняття дистанційної освіти вказує на переваги та недоліки новітніх технологій в процесі вивчення іноземних мов [2, с. 25].

Останнім часом в Україні вжито ряд заходів для модернізації освіти. Дистанційна освіта – це навчання на відстані, тобто коли вивчаючий знаходиться на відстані від навчаючого. Це індивідуалізований процес передавання і засвоєння знань, умінь та навичок, який відбувається в умовах опосередкованого спілкування викладачів зі студентами шляхом використання телекомунікаційного зв'язку та методології самостійної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, що представлений в електронному вигляді [1, с. 4]. Дистанційні мовні освітні програми - це унікальна можливість отримати додаткову освіту або відновити свої знання іноземної мови, не виходячи з будинку. Дистанційне навчання потрібно здійснювати з урахуванням різноманітних дидактичних та інших вимог, на основі яких визначають зміст, методи та особливості організації процесу передачі та засвоєння знань. Відповідно до таких вимог розроблено ряд загально-дидактичних та специфічних принципів, на яких формується дана система навчання. Основна мета дистанційної освіти у вивченні іноземної мови полягає в наступному: надання можливості усім бажаючим удосконалити, поповнювати свої знання англійської мови; дати атестат про освіту, той або інший кваліфікаційний ступінь на основі результатів відповідних іспитів; дати якісну освіту з іноземних мов по різних напрямках вузівських програм. Система дистанційного навчання розрахована в основному на людей достатньо свідомих, які не потребують постійного контролю з боку викладача. Тому важливу роль при дистанційному навчанні відіграє мотивація слухачів, їх здатність до самоорганізації. Останнім часом особливу роль починають відігравати ще й розвинені навички використання інформаційних технологій, спілкування з однолітками мотивує студентів і спонукає їх навчатися ще краще. Завдяки надсиланню повідомлень через Інтернет студенти опановують соціальні навички, Інтернет сприяє соціалізації. Дистанційна освіта (e-learning, тобто навчання за допомогою електронних носіїв інформації за допомогою мережі Інтернет) вже давно широко практикується у всьому світі, завдяки ряду істотних переваг, а саме: доступність – відсутні будь-які особисті обмеження, такі як комунікабельність, вік, здібність до навчання; економічність – не залежність від місця проживання, не потрібно витрачати час і гроші на дорогу до місця навчання; свобода і гнучкість – вільний вибір навчального закладу та освітніх курсів, навчання в індивідуальному темпі, самостійне планування місця і тривалості занять, враховуючи індивідуальний ритм життя,

---

індивідуальних особливостей і здібностей; мобільність та технологічність – ефективна реалізація зворотного зв'язку між викладачем і студентом; можливість контролювати засвоєння іноземної мови за допомогою інтерактивних тестів; всі матеріали для вивчення іноземної мови представлені в компактному електронному вигляді; використання під час процесу навчання сучасних технологій надасть змогу паралельно засвоювати навички, які згодом знадобляться під час роботи, що дозволить йти в ногу з часом. Все, що потрібно – це персональний комп'ютер та вихід в Інтернет. Дослідники М. Мур і Г. Кірзлі стверджують, що існує три типи взаємодії у дистанційному навчанні: студент – зміст, студент – інструктор і студент – студент [5, с. 49]. При цьому треба враховувати той факт, що головне при вивченні іноземної мови – це можливість живого реального спілкування або його відтворення в навчальному середовищі. Сьогодні в мережі Інтернет можна побачити у вільному доступі достатньо велику кількість курсів з іноземних мов, переважна більшість з них все-таки призначена для самоосвіти. Зустрічаються курси іноземної мови під керівництвом куратора. Проте така форма навчання припускає оплату. Кінцевий результат багато в чому залежить від самого слухача. Дистанційні курси створюють максимально комфортні умови для навчання з урахуванням всіх вимог і можливостей, допомагають досягти поставленої мети. Серед недоліків дистанційної освіти можна виділити: відсутність особистісного спілкування між викладачем та студентом (менш ефективна). Також не вистачає спілкування з колегами-студентами для обміну досвідом; необхідність наявності цілого ряду індивідуально-психологічних умов, наявності у студента сильної особистісної мотивації, вміння навчатися самостійно, без постійної підтримки та підштовхування з боку викладача; відсутність можливості негайного практичного застосування отриманих знань із наступним обговоренням питань з викладачем і роз'яснення ситуації; проблема створення навчально-матеріального забезпечення дистанційного навчання. Навчальні програми і курси можуть бути недостатньо добре розроблені через те, що кваліфікованих фахівців, здатних створювати подібні навчальні посібники, на сьогодні не так багато. Проблема підготовки викладачів дистанційного навчання. Необхідно відібрати методи та педагогічні технології навчання: навчання в малих групах, співпраці на різних етапах пізнавальної діяльності; дискусії індивідуальна, парна, групова проектна діяльність, у тому числі робота над телекомунікаційними проектами з партнерами з міст, країн; ролеві, ділові ігри проблемної спрямованості, ін. При цьому важливо вміти здійснювати диференціацію навчання; необхідність постійного доступу до джерел інформації [4]. Студенти не завжди можуть забезпечити себе достатнім технічним обладнанням – мати комп'ютер та постійний вихід у Інтернет. Успішність навчання частково залежить від технічних навичок в управлінні комп'ютером, переміщенні в Інтернет і від здібностей справлятися з технічними труднощами; важливо відзначити питання щодо фінансування, створення нормативної та правової бази дистанційного навчання, авторських прав; потрібно бути обережними із вибором навчального закладу. Не завжди є можливість приїхати і

особисто все подивитись. Найкращий спосіб оцінити успішність курсу – довідатись про факти: як довго існує програма, і який відсоток студентів успішно її проходять. Ідеально, якщо вдається особисто поставити усі ті запитання, які вас цікавлять. Якщо мова іде про вибір курсу за кордоном, наприклад, слід особливо ретельно перевірити наявність у навчального закладу акредитації, виданої відповідним органом. З іншого боку, якщо ви здатні навчатися самостійно, потрібно визначитися, що важливіше – отриманий сертифікат чи здобуті знання. Можливе швидке опанування науки, якщо вивчати теорію і починати застосовувати її на практиці. Не рекомендовано здобувати дистанційно базову освіту. Якщо це перша освіта, краще пройти повну програму за очною формою навчання. До дистанційної освіти зручно звертатися при отриманні другої вищої освіти, проходженні додаткових курсів підвищення кваліфікації, якщо часу та можливості їхати навчатися за кордон просто немає. Все більше уваги звертається на врахування фахової специфіки при вивченні іноземної мови, її спрямованості на реалізацію завдань професійної діяльності. Відповідні нові вимоги висуваються до методики викладання іноземних мов у різних навчальних закладах. Триває постійний пошук шляхів удосконалення системи навчання [2, с. 26]. Сучасний ринок освіти пропонує масу можливостей навчатися дистанційно. Але нині слід уважно вибирати навчальну програму і оцінювати свої можливості. Дистанційно нині можна отримати практично будь-які знання, починаючи від короткотермінових курсів і завершуючи вищою освітою, проте така форма навчання підходить далеко не всім і не у всіх випадках. Без навчання протягом усього життя у сучасному світі не обійтись. Дистанційна освіта допомагає вирішити проблему з часом. Крім того, дистанційна освіта коштує дешевше, і для декого є оптимальним способом отримання освіти.

Література:

1. Болонський процес 2020. Європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі // Комюніке Конференції європейських міністрів, відповідальних за вищу освіту. – Льовен-ла-Ньов, 2009. – 6 с.
2. Логойда І.В. Особливості використання дистанційного навчання в процесі вивчення іноземних мов //Науковий вісник МДУ. Журнал наукових праць №17(12) 2014. – С. 24–28.
3. Плачинда Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців у контексті євроінтеграції// II Міжнародна інтернет-конференція, 21 травня 2015 року – Кіровоград. – 2015. – С. 34–42.
4. Ясулайтіс В.А. Дистанційне навчання: Методичні рекомендації / В.А. Ясулайтіс. – К.: МАУП, 2005. – 72 с.
5. Creed C. Language issues in English medium, tertiary level, DE courses for ESL learners / C. Creed, B. Koul // Language Issues in Distance Education. – England, United Kingdom : Dunford Seminar Report. – 1993. – P. 48–52.